

Sygn. akt IC 1406/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodnicząca	Sędzia SO Ewa Tomczyk
Protokolant	sekretarz Dorota Książczyk

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa **T. H.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w W.**

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda T. H. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 14.417 (czternaście tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia SO Ewa Tomczyk

Sygn. akt I C 1406/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 19 października 2016 r. powód T. H. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na swoją rzecz kwoty 488.374,28 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 395.789,39 zł od dnia 07.07.2015r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 92.584,89 zł od dnia doręczenia powództwa do dnia zapłaty, a także wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż zachodzi w sprawie wypadek ubezpieczeniowy w związku z zawarciem przez niego ze stroną pozwaną umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Podał, iż jako Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Bełchatowie prowadził postępowania egzekucyjne przeciwko dłużnikowi Przedsiębiorstwu (...) S.A. w B. i w dniu 24.07.2013 r. przy braku wiedzy o upadłości dłużnika sporządził plan podziału uzyskanych w toku egzekucji sum, zaś dnia 26.07.2013 r. przekazał je wierzycielom w wysokości określonej planem podziału. Natomiast dopiero w dniu 29.07.2013 r. dowiedział się o ogłoszeniu upadłości dłużnika i zawiesił postępowanie egzekucyjne. Powód przyznał, iż pismo syndyka masy zawierające informację o upadłości wpłynęło do kancelarii powoda wcześniej w dniu 26.07.2013 r., zaś w formie elektronicznej w dniu 24.07.2013 r., jednak nie zapoznał się on z nimi przed sporządzeniem i wykonaniem planu podziału. Na skutek powstania szkody polegającej na uszczupleniu masy upadłości o kwotę 395.789,39 zł syndyk wystąpił przeciwko powodowi z powództwem o zapłatę z tego tytułu

odszkodowania i prawomocnym wyrokiem z dnia 28.05.2015 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie o sygn. akt I C 333/14 orzekł o obowiązku zapłaty tej kwoty przez powoda na rzecz syndyka. Powód następnie wystąpił do pozwanego o wypłatę odszkodowania z tytułu umowy OC, jednak pozwany odmówił jego wypłaty powodowi, wskazując iż jego odpowiedzialność jest wyłączona z uwagi na wyrządzenie przez powoda szkody umyślnie. W ocenie powoda natomiast nie sposób przyjąć, że miał i mógł mieć on wiedzę co do tego, że wyrządzi masie upadłości jakąkolwiek szkodę, zatem nie zachodzi przypadek wyrządzenia szkody umyślnej. Powód wskazał, iż na dochodzoną pozew kwotę 488. 374,28 zł składa się kwota 395.789,39 zł tytułem spłaconej należności głównej, kwota 27.007,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu syndykowi za I instancję, kwota 5.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu syndykowi za II instancję oraz kwota 60.177,69 zł tytułem zwrotu kosztów kredytów.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady i co do wysokości, wskazał, iż odpowiedzialność komornika wynikająca z ustawy o komornikach sądowych i egzekucji jest odpowiedzialnością deliktową i nie jest równoznaczna z odpowiedzialnością pozwanego ubezpieczyciela (...) S.A określoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia OC komorników sądowych. Ponadto pozwany podniósł, iż odpowiedzialność powoda powstała na skutek działania noszącego znamiona umyślności na zasadzie dolus eventualis, wobec czego zgodnie z art. 827 § 1 k.c. ubezpieczyciel wolny jest od odpowiedzialności. Pozwany podał, iż powód w dniu 24 lipca 2013 r. sporządził plan podziału, a następnie go wykonał chociaż miał możliwość zapoznania się z treścią wiadomości o ogłoszeniu upadłości dłużnika, a także naruszył obowiązki wynikające z art. 1033 § 1 k.p.c., 1027 § 1 k.p.c. oraz art. 1028 § 1 k.p.c. Pozwany podniósł, iż w tej sytuacji powód miał świadomość bezprawności swojego postępowania, co również stwierdził Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie I C 333/14. Jednocześnie powód wskazał, iż Sąd ten rozstrzygnął już kwestię prawną, która ma znaczenie prejudycjalne w niniejszej sprawie.

Strony podtrzymały swoje stanowiska w toku postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód T. H. jest Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Belchatowie i w związku z tym podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone w związku z działalnością egzekucyjną.

Powód wznosił w pozwanym (...) Spółką Akcyjną w W. umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej komornika sądowego na okres od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., do umowy ubezpieczenia miały zastosowanie warunki ustalone w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 24.12.2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych. Wznowienie ubezpieczenia zostało potwierdzone polisą (...) nr (...).

(okoliczność bezsporna – polisa –k. 29)

Powód prowadził postępowania egzekucyjne przeciwko dłużnikowi Przedsiębiorstwu (...) S.A. w B. z wniosku wierzycieli: (...) Sp.j. J. Ł., M. Ł., M. Ł.-M. w R. sprawach: Km 1289/13, Km 1768/13, Km 1819/13, Km 1820/13, Km 1821/13, Km 1822/13, Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w Ł. w sprawie Km 1837/13, (...) S. A. w S. w sprawie Km 1817/13 oraz (...) s.c. w D. w sprawie Km 1915/13. Powyższe postępowania egzekucyjne zostały wszczęte w czerwcu 2013 r., zaś sprawa z wniosku (...) s.c. w D. została zainicjowana wnioskiem z dnia 24 lipca 2013 r.

W toku postępowania egzekucyjnego powód dokonał zajęcia wierzytelności przysługującej dłużnikowi od Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w O..

(bezsporne – protokół kancelaryjny – k. 131 akt sprawy I C 333/14)

Dłużnik Przedsiębiorstwo (...) Spółka Akcyjna w B. złożył w dniu 7 czerwca 2013 r. do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. wniosek o ogłoszenie swej upadłości.

(dowód: uzasadnienie postanowienia z dnia 24 lipca 2013 r. – k. 16-19 akt sprawy I C 333/14)

Powód wiedział prowadząc postępowania egzekucyjne wobec Przedsiębiorstwa (...) Spółka Akcyjna w B., że dłużnik złożył wniosek o ogłoszenie upadłości.

(okoliczność przyznana przez powoda w pozwie – k. 9 i 10)

W dniu 19 lipca 2013 r. (piątek) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w O. jako dłużnik zajętej wierzytelności przekazała powodowi kwotę 423.204,07 zł w wykonaniu zajęcia dokonanego przez powoda. Wierzyciele uzyskali od powoda informację o wpływie powyższej kwoty do powoda.

W dniu 22 lipca 2013 r. powód wydał księgowej E. K. polecenie sporządzenia planu podziału tych środków. Powiedział jej, że wierzyciele prześlą wnioski o rozdysponowanie tych środków bez przysyłania im planu podziału. Zasadą było w prowadzonych przez powoda postępowaniach egzekucyjnych, że plan podziału był wysyłany do wszystkich stron a środki uzyskane z egzekucji do czasu uprawomocnienia się planu były składane do na rachunek depozytowy sądu.

(dowód: zeznania świadka E. K. – k. 107 -108 odwrót)

Pismem z dnia 23 lipca 2013 r., które wpłynęło do kancelarii powoda w dniu 24 lipca 2013 r. dłużnik (...) wniósł o zwolnienie od zajęcia kwoty na wynagrodzenie pracowników.

(dowód: pismo - k. 37)

W odpowiedzi na to pismo powód pismem z dnia 24 lipca 2013 r. odmówił zwolnienia wyegzekwowanych kwot na wynagrodzenie pracowników.

(dowód: pismo z dnia 24.07.2013 r. – k. 134 akt sprawy I C 333/14)

W dniach 23-24 lipca 2013 r. wierzyciele (...) Sp. j. J. Ł., M. Ł., M. Ł.–M., Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. oraz (...) S. A. w S. złożyli do powoda pisma, w których wnieśli o dokonanie podziału kwoty przekazanej przez (...) oraz nieprzesyłanie im planu podziału i pozostawienie go w aktach.

W dniu 24 lipca 2013 r. M. M. (2) stawił się w Kancelarii (...) powoda, złożył wniosek o wszczęcie egzekucji wraz z dwoma tytułami wykonawczymi oraz wnioskował o niewysyłanie mu plany podziału kwot uzyskanych od dłużnika i pozostawienie planu w aktach egzekucyjnych.

(dowód: pisma - k.33-35, k. 131 akt sprawy I C 333/14)

Postanowieniem z dnia 23 lipca 2013 r. wydanym w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzyciela (...) S.A. w S. Km 1817/13 powód umorzył postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c. co do kwoty 549.162,76 zł i ustalił od tej kwoty opłatę egzekucyjną w wysokości 5 % od kwoty 549.162,76 zł na podstawie art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji przyjmując, że kwota ta została dobrowolnie spełniona przez dłużnika.

(dowód: uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 28.11.2013 r. – k. 48-48 akt sprawy I C 333/14)

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2013 r. wydanym w sprawie V GU 17/13 Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ogłosił upadłość dłużnika Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B. w celu likwidacji majątku dłużnika.

(dowód: postanowienie z uzasadnieniem – k. 16-19 akt sprawy I C 333/14)

W dniu 24 lipca 2013 r. o godzinie 15.50 główna księgowa dłużnika przesłała drogą elektroniczną na oficjalny adres mailowy do Kancelarii (...) powoda pismo syndyka masy upadłości z dnia 24 lipca 2013 r. zawierające informację o ogłoszeniu upadłości dłużnika oraz wezwanie do bezzwłocznego zwrotu zajętych środków i przekazanie ich do masy upadłości, podając, że oryginał pisma zostanie przesłany drogą elektroniczną.

(dowód: wydruk korespondencji elektronicznej – k. 26 – 28 akt sprawy I C 333/14)

W dniu 24 lipca 2013 r. powód sporządził plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji z wierzytelności z (...) Oddział w O. w kwocie 423.204,07 zł, bowiem kwota 28.975,69 zł została przeznaczona na zaspokojenie kosztów egzekucyjnych. Łączna opłata egzekucyjna za wyegzekwowanie należności została ustalona przez Komornika na kwotę 42.438,88 zł. Opłaty i wydatki związane z prowadzeniem egzekucji w planie podziału komornik określił na kwotę 70.158,47 zł. Powód wykonał plan podziału w dniu 26 lipca 2013 r.

(dowód: informacja w sprawie rozdysponowania kwoty uzyskanej z egzekucji - k. 32 – 33 akt sprawy I C 333/14, odpowiedź na wezwanie do zapłaty – k. 45 odwrót akt sprawy I C 333/14, potwierdzenia wysłania przelewów – k. 137 – 151 akt sprawy I C 333/14, zeznania E. K. - k.107)

Pismem doręczonym do Kancelarii (...) powoda w dniu 26 lipca 2013 r. Syndyk masy upadłości Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B. zwrócił się do powoda o udzielenie informacji czy kwota 423 204,07 zł przekazana przez (...) Oddział w O. została przekazana wierzycielom w sprawach TH KM 1289/12, TH Km 1817/13, TH KM 1837/13 czy też znajduje się w dyspozycji komornika. Do pisma został dołączony oryginał pisma z dnia 24 lipca 2013 r. przesłanego uprzednio drogą elektroniczną.

(dowód: pisma syndyka – k. 39, 40-41)

Plan podziału nie został doręczony stronom postępowania egzekucyjnego. Wyegzekwowana kwota nie została złożona do depozytu sądowego, lecz została przekazana wierzycielom w dniu 26 lipca 2013 r.

(dowód: zeznania świadków: E. K. - k.108, J. H. – k. 110)

Postanowieniem z dnia 29.07.2013 r. powód zawiesił postępowania egzekucyjne prowadzone przeciwko Przedsiębiorstwu (...) S.A. w B. na podstawie art. 146 Prawa upadłościowego i naprawczego.

(dowód: postanowienie – k. 34 akt sprawy I C 333/14)

(...) S.A. w S. złożył do Sądu Rejonowego w Bełchatowie skargę na postanowienie Komornika z dnia 23 lipca 2013 r., zaskarżając rozstrzygnięcie o ustaleniu opłaty egzekucyjnej oraz zarzuty na plan podziału sumy uzyskanej z wierzytelności od (...).

Postanowieniem z 28.11.2013 r. wydanym w sprawie sygn. akt I Co 1251/13 Sąd Rejonowy w Bełchatowie:

- uchylił rozstrzygnięcie o obciążeniu dłużnika opłatą egzekucyjną,

- zmienił plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji z wierzytelności z (...) Oddział w O. z dnia 24.07.2013 r. w zakresie naliczonej przez komornika opłaty egzekucyjnej w kwocie 27.458,14 zł w ten sposób, że w tym zakresie plan podziału uchylił i nakazał Komornikowi przekazanie wskazanej kwoty Syndykowi masy upadłości dłużnika Przedsiębiorstwa (...) S.A.

T. H. przekazał do masy upadłości Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B. kwotę 27.458,14 zł.

(dowód: postanowienie z uzasadnieniem z dnia 28.11.2013 r. – k. 47-49)

Wyrokiem z dnia 28 maja 2015 roku wydanym w sprawie sygn. akt I C 333/14 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. zasądził od Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bełchatowie T. H. i od Skarbu Państwa

reprezentowanego przez Prezesa Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim solidarnie na rzecz Syndyka masy upadłości Przedsiębiorstwa (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B. kwotę 395.789,39 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty, a od Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Belchatowie T. H. ponadto wraz z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 24 września 2013 r. do dnia 19 stycznia 2015 r., a także zasądził od Komornika i od Skarbu Państwa solidarnie na rzecz Syndyka masy upadłości kwotę 27.007 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy przyjął, iż kwota 423.247,53 zł stanowiła w chwili dokonania podziału składnik masy upadłości dłużnika i po dacie uprawomocnienia się postanowienia o ogłoszeniu upadłości, powinna zostać przelana do masy upadłości, nieprzelanie jej przez T. H. stanowiło naruszenie art. 146 ust. 2 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Sąd zwrócił uwagę również, iż T. H. wykonał plan podziału już po doręczeniu mu dwóch wiadomości zawierających informację o ogłoszeniu upadłości dłużnika w taki sposób, że mógł on zapoznać się z ich treścią. Sąd przyjął, iż komornik ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą w wypadku wyegzekwowania i przekazania wierzycielowi również części z egzekwowanego roszczenia pieniężnego po ogłoszeniu upadłości dłużnika, a następnie uznał, iż T. H. wykonał plan podziału kwoty 423.204,07 zł uzyskanej z egzekucji z wierzytelności z naruszeniem przepisów: art. 1033 § 1 k.p.c., gdyż przed sporządzeniem planu podziału nie złożył sumy podlegającej podziałowi na rachunek depozytowy właściwego sądu (zgodnie z art. 808 k.p.c.), art. 1027 § 1 k.p.c., gdyż nie zawiadomił o sporządzeniu planu podziału dłużnika i osób uczestniczących w podziale, który to przepis nie przewiduje możliwości zrzeczenia się doręczenia planu podziału oraz art. 1028 § 1 k.p.c., gdyż przystąpił do wykonania planu podziału mimo, że nie rozpoczął się bieg dwutygodniowego terminu do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału, a tym samym plan podziału nie był prawomocny, przy czym Sąd przyjął, iż pozwany miał za każdym razem świadomość bezprawności swojego postępowania. W ocenie Sądu na skutek bezprawnych działań i zaniechań T. H. masa upadłości poniosła szkodę polegającą na zmniejszeniu jej aktywów o kwotę 395.789,39 zł.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I ACa 1180/15 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił wniesione przez obie strony apelacje

(dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. wraz z uzasadnieniem -k.651-652 akt sprawy I C 333/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi wraz z uzasadnieniem - k.908-924v akt sprawy I C 333/14)

Powód dokonał zapłaty zasądzonej na rzecz syndyka kwoty w tym celu zaciągając dwa zobowiązania kredytowe.

(dowód: potwierdzenia wpłaty - k.43-45, umowy kredytu - k.46-55)

Powód wezwał pozwanego Zakład (...) do wypłaty w związku z zawartą umową ubezpieczenia kwoty zapłaconej przez niego w związku z prawomocnym wyrokiem z dnia 28 maja 2015 r. Strona pozwana odmówiła odszkodowania, wskazując, że nie zachodzi odpowiedzialność strony pozwanej bowiem powód wyrządził szkodę umyślnie.

(dowód: pismo pozwanego - k.32)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów zgłoszonych przez obie strony. Sąd pominął zeznania świadków M. Ł. (2) i J. Ł. (2) albowiem nie posiadali oni wiedzy odnośnie okoliczności istotnych z punktu widzenia przedmiotu rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest bezzasadne.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż nie zachodzi w sprawie przypadek określony art. 365 § 1 k.p.c., nakazujący Sądowi, jak chce pozwany, uznać kwestię prawną rozstrzygniętą w postępowaniu I C 333/14 jako mającą znaczenie prejudycjalne dla tej sprawy. W sprawie I C 333/14 została ustalona odpowiedzialność deliktowa powoda jako komornika za działania niezgodne z prawem na gruncie regulacji z art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i

egzekucji, tymczasem w przedmiotowej sprawie kwestia bezprawności działania nie jest przesłanką rozstrzygnięcia, o czym będzie szczegółowa mowa w dalszej części uzasadnienia.

Przechodząc do głównego wątku rozważań wskazać należy, że powód i pozwany ubezpieczyciel zawarli umowę odpowiedzialności cywilnej komornika sądowego, dlatego dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy podstawowe znaczenie miało zagadnienie kształtującej się odpowiedzialności pozwanego zakładu ubezpieczeń w ramach łączącej go umowy, zawartej na podstawie zasad rządzących obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności komorników sądowych. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. - Dz. U. z 2016 r., poz. 2060) w art. 4 zawarła katalog ubezpieczeń obowiązkowych, do których w ust. 4 zalicza się także ubezpieczenie wynikające z przepisów odrębnych ustaw. Obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych przewiduje zaś art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U z 2016 r., poz. 1138). Natomiast aktem regulującym zakres obowiązkowego ubezpieczenia jest rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych (Dz.U. Nr 232, poz. 2326). I tak zgodnie z § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia ubezpieczeniem OC jest objęta odpowiedzialność cywilna komorników sądowych za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej, w związku z ich działalnością egzekucyjną.

Możliwość uzyskania odszkodowania w ramach obowiązkowego ubezpieczenia komorników sądowych nie została w zasadzie ograniczona żadnym przypadkiem zachowania komornika przy prowadzonej działalności egzekucyjnej poza przypadkiem wyrządzenia szkody w sposób umyślny. Wynika to z art. 9 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, który jedynie w przypadku odpowiedzialności posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów oraz ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego przewiduje odpowiedzialność również za szkody wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczonego lub osób za które ponosi on odpowiedzialność.

Zakres ochrony w ramach ubezpieczeń obowiązkowych określa art. 11 stanowiąc rozwinięcie i uzupełnienie art. 9 ustawy. Umowa tego rodzaju ubezpieczenia obejmuje szkody wyrządzone na skutek rażącego niedbalstwa ubezpieczonego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność. W ten sposób, w przeciwieństwie do ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz ubezpieczenia OC rolników, poza zakresem ochrony pozostają szkody wyrządzone przez sprawcę umyślnie. Powyższe rozstrzygnięcie pozostaje w zgodzie z regulacją zawartą w art. 827 § 1 k.c., zgodnie z którą ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, jeżeli ubezpieczający wyrządził szkodę umyślnie. W przypadku istnienia rażącego niedbalstwa ubezpieczonego nie znajduje zastosowania 827 k.c. w części dotyczącej tej okoliczności z uwagi na to, iż art. 11 ust. 2 tej ustawy jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 827 § 1 k.c. Regulacja art. 827 k.c. znajduje już jednak zastosowanie w przypadku wystąpienia winy umyślnej, ograniczając odpowiedzialność ubezpieczyciela, bowiem brak jest przepisów szczególnych, które wyłączyłyby go również w tym zakresie (art. 9 ust. 2 o ubezpieczeniach obowiązkowych nie dotyczy umów, o których mowa w art. 4 pkt 4 ustawy).

Jednocześnie wskazać należy, że powyższa regulacja znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy osoba poszkodowana kieruje swe roszczenia do ubezpieczyciela w związku z zawarciem przez ubezpieczyciela umowy ubezpieczenia OC ze sprawcą szkody (art. 822 § 4 k.c.). Wówczas wskazane wyżej przepisy i art. 822 k.c. regulują odpowiedzialność ubezpieczyciela - jest to odpowiedzialność gwarancyjna zakładu ubezpieczeń za sprawcę szkody.

W związku ze szkodą wyrządzoną przez powoda przy prowadzeniu egzekucji przeciwko dłużnikowi Przedsiębiorstwu (...) S.A w B. Syndyk masy upadłości pozwał powoda jako komornika oraz odpowiadający solidarnie z nim Skarb Państwa, a nie ubezpieczyciela w zakresie odpowiedzialności cywilnej komornika i to powód zapłacił Syndykowi zasądzoną wyrokiem należność.

Powód w tym procesie w ramach łączącej go ze stroną pozwaną umowy ubezpieczenia żąda zwrotu spełnionego przez siebie świadczenia, a podstawą prawną tego roszczenia jest art. 822 § 1 k.c. Przepis ten określając istotę umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wprost nie wskazuje podmiotu, na rzecz którego zakład ubezpieczeń

dokonać ma zapłaty w razie zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego, wiążąc jedynie powstanie obowiązku zapłaty po stronie ubezpieczyciela z faktem wyrządzenia szkody osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo osoba, na której rzecz zostaje zawarta umowa ubezpieczenia. W świetle tego przepisu świadczenie zakładu ubezpieczeń nie jest ograniczone jedynie do kręgu osób trzecich, a co za tym idzie przysługuje również ubezpieczonemu. Poszkodowany z własnego wyboru może wystąpić z roszczeniem zarówno przeciwko ubezpieczycielowi (art. 822 § 4 k.c.), jak i ubezpieczonemu, albo łącznie przeciwko nim obydwu. W sytuacji naprawienia szkody przez ubezpieczonego wygasa bezpośrednio roszczenie poszkodowanego w stosunku do ubezpieczyciela, a ubezpieczony może żądać od ubezpieczyciela świadczenia mającego na celu zrekomensowanie wydatku poniesionego w celu zaspokojenia poszkodowanego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia: 24.11.1970 r., II CR 679/70, 17.10.2003 r., IV CK 116/02, Lex nr 157302, 15.09.2004 r., III CK 372/03, Lex nr 146326, 3.03.2006 r., II CSK 123/05, 17.12.2006 r., III CSK 266/06, Lex nr 238949, Monografia M. K., Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej według kodeksu cywilnego w systemie Lex).

W rozpoznawanej sprawie powód wyrównał szkodę dobrowolnie, ale nie oznacza to, że ubezpieczyciel stał się wolny od obowiązku świadczenia, tyle tylko, że jego wierzycielem w następstwie wiążącej go umowy z ubezpieczonym jest sam ubezpieczony. Normatywna podstawa tej odpowiedzialności tkwi zatem również w przepisie art. 805 i następnych k.c. i w tym wyraża się sens ochrony ubezpieczeniowej udzielonej przez ubezpieczyciela ubezpieczającemu (ubezpieczonemu), inaczej niż to się dzieje w przypadku stosowania art. 518 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2004 r. III CK 372/03, z dnia 17 października 2003 r., IV CK 116/02, Lex nr 157302 i z dnia 3 marca 2006 r., II CSK 123/05).

Strona pozwana jako ubezpieczyciel w ramach wiążącej go z powodem jako komornikiem sądowym umowy ponosiłaby wobec osób trzecich odpowiedzialność za szkody, jakie ten wywołał poprzez swoje działania w ramach prowadzonej egzekucji sądowej i nawet te, które nosiły znamiona rażącego niedbalstwa, natomiast nie odpowiadałaby za szkodę wyrządzoną umyślnie.

Nie oznacza to jednak, że taki sam zakres odpowiedzialności istnieje między ubezpieczającym a ubezpieczycielem w razie spełnienia przez tego pierwszego świadczenia i żądania zwrotu tego świadczenia od ubezpieczyciela w związku z zawarciem umowy ubezpieczenia. Nie ulega wątpliwości, że ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, jeżeli ubezpieczający wyrządził szkodę umyślnie. Wynika to wprost z art. 827 § 1 k.c. Jeśli chodzi o rażące niedbalstwo, to o ile ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność wobec osoby trzeciej w razie rażącego niedbalstwa ubezpieczającego, to w razie zaistnienia tego rażącego niedbalstwa po stronie ubezpieczającego ubezpieczającemu nie przysługuje już roszczenie wobec ubezpieczyciela. Wynika to z art. 827 § 1 k.c., zgodnie z którym w razie rażącego niedbalstwa odszkodowanie nie należy się, chyba że umowa lub ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej. O ile przepis ten, wobec regulacji art. 11 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, nie ma zastosowania do odpowiedzialności ubezpieczyciela wobec osoby trzeciej, to znajduje zastosowanie w sytuacji roszczenia ubezpieczającego wobec ubezpieczyciela. Powyższy wniosek należy wyprowadzić z regulacji zawartej w art. 11 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, zgodnie z którą zakładowi ubezpieczeń przysługuje prawo dochodzenia od ubezpieczonego zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych, o których mowa w art. 4 pkt 4 (czyli wynikających z innych ustaw) odszkodowania za szkody określone w ust. 2 (tj. wyrządzone w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczonego). Powołany przepis wpływa w istotny sposób na modyfikację stosunku prawnego jaki istnieje między ubezpieczycielem a ubezpieczającym, w szczególności w zakresie jakim ubezpieczający po spełnieniu świadczenia może domagać się zwrotu tego co sam świadczył – ubezpieczyciel może bowiem odmówić wypłaty w sytuacji, gdy szkoda powstała na skutek rażącego niedbalstwa.

Ustalając, czy zachowanie powoda wywołujące szkodę mieści się w przesądzonym wyżej zakresie odpowiedzialności pozwanego wskazać należy, że pod pojęciem umyślnego wyrządzenia szkody rozumieć należy tzw. zamiar bezpośredni – (działanie podjęte w zamiarze wyrządzenia szkody, przy czym irrelevantne jest, czy będzie ono działaniem bezprawnym, a zatem sprzecznym z prawem), jak i zamiar ewentualny (sprawca przewiduje możliwość wyrządzenia

szkody i na to się godzi). Każde umyślne wyrządzenie szkody traci swój charakter zdarzenia losowego i tym samym nie mieści się w naturze stosunku ubezpieczenia.

Rażące niedbalstwo jest kwalifikowaną formą winy nieumyślnej i sprowadza się do szczególnie wyraźnego braku staranności działania. Pojęciu rażącego niedbalstwa ma charakter klauzuli generalnej i na tle stosunku ubezpieczenia poświęcone jest mu liczne orzecznictwo sądowe. W wyroku z dnia 11 maja 2005 r. (III CK 522/04) Sąd Najwyższy uznał, że za rażące niedbalstwo uznaje się nieostrożność graniczącą z rozmyślnym działaniem, a zatem jako rażąco niedbałe należy oceniać przede wszystkim zachowania lekkomyślne, gdyż jako połączone z przewidywaniem skutku jest bliższe umyślności niż klasyczne niedbalstwo. Można przypisać rażące niedbalstwo w wypadku nieprzewidywania szkody jako skutku działania lub zaniechania ubezpieczającego, o ile doszło do przekroczenia podstawowych, elementarnych zasad staranności. Jest to zachowanie odbiegające w sposób rażący od przyjętego miernika staranności, polegające na zaniedbaniu takich reguł staranności, których dochowanie jest czymś absolutnie oczywistym w świetle doświadczenia życiowego dostępnego każdemu przeciętnemu uczestnikowi obrotu prawnego (wyr. SN z 22.4.2004 r., II CK 142/03, L.; wyr. z 11.5.2005 r., III CK 522/04, L.; wyr. z 26.1.2006 r., V CSK 90/05, L.; wyr. z 23.1.2015 r., V CSK 217/14, L.; wyr. SA w Warszawie z 20.6.2012 r., I ACA 1147/11, L.).

W wyroku z dnia 26.1.2006 r. (V CSK 90/05, L.) Sąd Najwyższy przyjął, że dla przyjęcia rażącego niedbalstwa konieczne byłoby uznanie, iż ubezpieczający zaniedbał takiej czynności zachowującej ubezpieczone dobro przed zajściem zdarzenia powodującego odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń, której niedopełnienie byłoby czymś absolutnie oczywistym w świetle doświadczenia życiowego dostępnego każdemu przeciętnemu uczestnikowi obrotu prawnego i w sposób wprost dla każdego przewidywalny mogło doprowadzić do powstania szkody przedmiotowo podlegającej ochronie ubezpieczeniowej. Rażące niedbalstwo zachodzi tylko wtedy, gdy stopień naganności postępowania drastycznie odbiega od modelu właściwego w danych warunkach zachowania się dłużnika.

W przypadku zawodowego wykonywania określonych czynności profesjonalizm powinien przejawiać się w zachowaniu odpowiadającym regułom specjalistycznej wiedzy oraz zaangażowaniu, sumienności, dokładności, rzetelności w przygotowaniu i realizacji zamierzonego celu. Uwzględnić należy wówczas pewne minimum, zwiększone oczekiwania odnośnie fachowych kwalifikacji takiej osoby w postaci wiedzy i praktycznych umiejętności jej wykorzystania.

Powód w pozwie przyznał, że wiedział o złożeniu przez dłużnika wniosku o ogłoszenie swej upadłości, ale ponieważ nikt nie sprawdzał wiadomości przesyłanych do jego kancelarii drogą mailową, zaś z korespondencją przychodzącą drogą pocztową zapoznawał się dopiero następnego dnia, nie powziął przed wykonaniem planu podziału wiedzy na temat ogłoszenia upadłości dłużnika. Taką wersję podawali zgłoszeni przez niego świadkowie w osobie J. H. oraz E. K.. Z racji, że pierwszy wymieniony świadek jest synem powoda, zaś drugi wieloletnim pracownikiem powoda - są oni zainteresowani zeznawaniem na korzyść powoda. Tymczasem z obiektywnych dowodów jakimi są: pismo dłużnika, które wpłynęło do Kancelarii powoda w dniu 24 lipca 2013 r. (k. 132 akt sprawy I C 333/14) oraz odpowiedzi powoda na to pismo z tej samej daty (k. 134 akt sprawy I C 333/14) wynika, że powód zapoznawał się z wpływającymi do niego pismami w danym dniu, a nie następnego dnia.

Z argumentacji i linii obrony podawanej przez pełnomocnika powoda przed zamknięciem rozprawy wynikało, że negocjował on wiedzę powoda o złożeniu przez dłużnika wniosku o ogłoszenie upadłości. Nawet gdyby powód nie przyznał tej okoliczności (co nastąpiło w pozwie) silne domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.) przemawia za tym, że powód wiedział o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, spodziewając się rychłego ogłoszenia upadłości, co wiązałyby się z koniecznością przekazania uzyskanych środków do masy upadłości, a co za tym idzie niemożnością pozyskania wysokiej opłaty egzekucyjnej ustalonej na łączną kwotę 42.438,88 zł. Ta wiedza skłoniła powoda do bardzo szybkiego tempa w zakresie podejmowanych przez niego czynności egzekucyjnych – poszczególne postępowania egzekucyjne zostały wszczęte w czerwcu 2013 r., zaś sprawa z wniosku wierzyciela (...) s.c. w D. - w dniu w dniu 24 lipca 2013 r. Środki z zajętej wierzytelności wpłynęły na rachunek powoda w dniu 19 lipca 2013 r., powód poinformował o tym wierzycieli, którzy w dniach 23 i 24 lipca 2013 r. złożyli pisemne wnioski o dokonanie planu podziału z zaniechaniem przesyłania im planu podziału, w dniu 24 lipca 2013 r. został dokonany plan podziału a w dniu 26

lipca 2013 r. środki przelane wierzycielom. Teza przeciwna (wynikająca z domniemania faktycznego) wymagałaby dowodu, którego w sprawie brak. Za dowód taki, jak już wyżej wskazano nie mogą uchodzić zeznania syna powoda i jego pracownika powoda, którzy są zainteresowani rozstrzygnięciem na korzyść powoda. Jednocześnie całkowicie niewiarygodna jest podawana przez świadka J. H. wersja, że powód nie informował wierzycieli o wpływie należności z (...) i że wnioski o dokonanie planu podziału bez doręczania im planu podziału wierzyciele złożyli ze swej inicjatywy. W pozwie powód przyznał, że poinformował wierzycieli o wpływie środków od dłużnika zajętej wierzytelności, zaś z zeznań świadka E. K. wynika, że komornik uzgodnił z wierzycielami, że złożą takie wnioski. Potwierdza to również treść pisma powoda z dnia 16.09.2013 r. stanowiącego odpowiedź powoda na wezwanie syndyka masy upadłości do zapłaty (k. 46 akt sprawy I C 333/14), gdzie powód wyjaśnił, że kwota uzyskana w drodze egzekucji nie została natychmiast przekazana na rachunki bankowe wierzycieli z uwagi na oczekiwanie na wnioski wierzycieli w sprawie dokonania planu podziału.

Niemniej jednak kwestia ta dla rozstrzygnięcia sprawy nie ma większego znaczenia, albowiem żaden przepis prawa nie uprawnia komornika do zaniechania doręczenia planu podziału, bowiem w przepisach k.p.c. regulujących postępowanie egzekucyjne brak jest odpowiednika art. 517 k.p.c. przewidującego możliwość zrzeczenia się przez uczestnika postępowania nieprocesowego doręczenia orzeczenia. Już na marginesie wskazać należy, że takiego wniosku nie złoży dłużnik. Nadto pamiętać należy, że plan podziału został zaskarżony przez jednego z wierzycieli i zmieniony przez Sąd Rejonowy w Belchatowie.

Powód wykonał plan podziału kwoty uzyskanej z egzekucji wierzytelności z świadomym naruszeniem przepisów art. 1023 § k.p.c., (...) § 1 k.p.c., art. 1028 § 1 k.p.c. i art. 1033 § 1 k.p.c. i art. 146 ust. 1 i 2 prawa upadłościowego i naprawczego. Powód wbrew obowiązkowi z art. 1033 § 1 k.p.c. przed sporządzeniem planu podziału nie złożył sumy podlegającej podziałowi na rachunek depozytowy właściwego sądu. Obowiązek dokonania przez komornika podziału sumy uzyskanej z egzekucji wynika jednoznacznie z art. 1023 § 2 k.p.c., który stanowi, że plan podziału powinien być sporządzony, gdy suma uzyskana z egzekucji wierzytelności nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli. Konieczność dokonania tej czynności wymagała z kolei złożenia do depozytu sądowego sumy uzyskanej z egzekucji, ponieważ – zgodnie z art. 808 k.p.c. uzyskana w postępowaniu egzekucyjnym kwota pieniężna nie podlegająca niezwłocznemu wydaniu, powinna być złożona do depozytu sądowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.04.2002 r., I CKN 1563/99, Lex nr 53931). Powód z naruszeniem normy art. 1027 § 1 k.p.c. nie zawiadomił o sporządzeniu planu podziału dłużnika i osób uczestniczących w podziale. Wreszcie powód uchybił regulacji z art. 1028 § 1 k.p.c. poprzez przystąpienie do wykonania planu podziału mimo, że nie rozpoczął się bieg dwutygodniowego terminu do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału, a tym samym plan podziału nie był prawomocny. Wreszcie powód naruszył dyspozycję art. 146 ust. 1 i 2 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym w dacie ogłoszenia upadłości (...) przewidującego, że postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości, wszczęte przed ogłoszeniem upadłości, ulegało zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Postępowanie to podlegało umorzeniu z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienie o ogłoszeniu upadłości. Przepis ten przewiduje bezwzględny zakaz dokonywania czynności egzekucyjnych po ogłoszeniu upadłości dłużnika. Skutki zawieszenia oceniać należy wg art. 179 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a zatem w okresie zawieszenia komornik nie podejmuje żadnych czynności za wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania.

Art. 146 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego stanowi, że sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze nie wydane przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Powód prowadząc czynności egzekucyjne z naruszeniem wymienionych przepisów działał z zamiarem wyrządzenia szkody masie upadłości dłużnika. Zachowanie powoda było nakierowane na jak najszybsze zaspokojenie wierzycieli jak również uzyskanie z tego tytułu kosztów postępowania egzekucyjnego, w sytuacji bowiem ogłoszenia upadłości na powodzie spoczywał obowiązek przekazania wyegzekwowanej sumy do masy upadłości bez możliwości uzyskania kosztów postępowania egzekucyjnego. Podkreślić należy, że powód w chwili wykonywania planu podziału dysponował dwoma pismami z informacją o upadłości dłużnika. Obie wiadomości dotarły do powoda w taki sposób, że mógł zapoznać się z ich treścią. Sąd Okręgowy podziela w całości uwagi dotyczące tego doręczenia zawarte w uzasadnieniu

wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2016 r. w sprawie I ACa 1180/15, gdzie Sąd Apelacyjny wskazał, że wiadomość wysłana przez główną księgową dłużnika drogą elektroniczną dotarła na oficjalny adres e-mail, który powód jako organ egzekucyjny wskazywał we wszystkich pochodzących od niego dokumentach urzędowych. Wyłącznie powód jest odpowiedzialny za organizację pracy własnej kancelarii, w tym za obieg korespondencji elektronicznej i istnieje domniemanie faktyczne skuteczności takiego zawiadomienia, które nie jest ograniczone wyłącznie do pism wysyłanych za pośrednictwem operatora pocztowego. Jak już wcześniej akcentowano - powód zapoznał się w dniu wpływu do jego kancelarii wniosku dłużnika o zwolnienie od zajęcia kwot na wynagrodzenia dla jego pracowników, na które komornik zareagował w tym samym dniu. Tym samym forsowana przez niego teza, że z korespondencją zapoznawał się dopiero następnego dnia w świetle wskazanej okoliczności jest bardzo wątpliwa. Powód wykonał nieprawomocny plan podziału w tym samym dniu, w którym do jego kancelarii wpłynęło pismo syndyka masy upadłości dłużnika zawierające informację o ogłoszeniu upadłości dłużnika – powód nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie swego stanowiska o wykonaniu planu podziału przed doręczeniem pisma syndyka, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na powodzie (art. 6 k.c.).

W ocenie Sądu nawet gdyby brak było podstaw do uznania, że powód wyrządził szkodę z zamiarem bezpośrednim, z całą pewnością można byłoby mówić o wyrządzeniu szkody na zasadzie dolus eventualis - powód, który jest profesjonalistą w obrocie prawnym, musiał co najmniej liczyć się z możliwością wystąpienia szkody jako konsekwencji swoich nieprawidłowych działań, w szczególności wykonania planu podziału przed jego uprawomocnieniem się.

Tym samym powództwo jako pozbawione uzasadnionej podstawy prawnej podlegało oddaleniu.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Zasądzona od powoda na rzecz pozwanego kwota 14.417 zł obejmuje koszty zastępstwa procesowego ustalone podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. r., poz. 1804) w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1667) na kwotę 14.400 zł oraz wydatek na opłatę skarbową od pełnomocnictwa.

Sędzia SO Ewa Tomczyk

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda.

16.06.2017 r. Sędzia SO Ewa Tomczyk